

249293 - Allah'ın İsim ve Sıfatlarına İman Konusunda Hak Olan Yöntem

Soru

Allah'ın isim ve sıfatlarında izlediğim yöntem şudur: Yüce Allah'ın Kuran'da kendi hakkında zikrettiği tüm sıfatlar insanların anlamaları için takribi bir ifadedir. Zira yüce Allah şöyle dedi: "Onların bilgisi ise O'nu kuşatamaz." Farklı mezheplerin görüşlerinin bu konuda önemi yoktur. Bu düşünce doğru mudur?

Detaylı cevap

Yüce Allah'ın kendine ikrar ettiği veya Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in Allah hakkında ifade ettiği isim ve sıfatlarına benzetme, anlamı değiştirme veya yok sayma olmaksızın iman etmek vaciptir. Bu bağlamda Allah'ın her şeyi işiten, gören, bilen ve hikmet sahibi olduğuna inanmaktır. İşitmek, görmek, bilmek ve hikmet sahibi olmak onun sıfatlarındandır. Ayrıca istiva etmek, gelmek, sevinmek, gülmek, kızmak, razı olmak; O'nun iki elinin ve yüzünün olması gibi Allah'ın ve Resulünün ifade ettiği diğer sıfatların olduğuna inanırız.

Bu sıfatlara iman etmek, Allah'a iman etmenin kapsamına girer ki bu da İman etmenin temeli ve en büyük rüknüdür.

Şeyh İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi:

Allah'a iman, yüce Allah'ın kendini Aziz Kitabında ve Resulünün de zikrettiği sıfatlarına iman etmeyi gerektirir. Bu sıfatların anlamında değiştirme/tahrif, benzetme, şekillendirme ve yok sayma olmadan iman etmek gerekir. Müminler; hiçbir benzeri olmayan, her şeyi işiten ve gören Allah'a inanırlar. Allah'ın kendini nitelendirdiği hiçbir sıfatı yok saymazlar, hiçbir sözcüğü konumu dışına tahrif edip değiştirmezler, Allah'ın isimlerini ve ayetlerini inkâr etmezler, Allah'ın sıfatlarını yarattığı bir şeyin sıfatına benzetmezler çünkü yüce Allah'ın hiçbir eşi, benzeri ve dengi yoktur. Hiçbir şey onunla kıyas edilemez.

Allah kendisini herkesten daha iyi bilir, peygamberler göndermiş ve onu tasdik etmişlerdir. Yüce Allah şöyle dedi: “Senin Rabbin; kudret ve şeref sahibi olan Rab, onların nitelendirdiği şeylerden uzaktır, yücedir. Peygamberlere selâm olsun. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.” (Saffat 180-182) Allah kendini, peygamberlere muhalif olarak kusur ve eksiklikle sıfatlandırılanların sıfatlarından tenzih etmiştir. Ehli Sünnet ve El Cemaat, peygamberlerin getirdikleri yoldan şaşmaz. O öyle bir yol ki; Allah’ın nimet bahşettiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerin yoludur. (El Vasitiye ve şerhi, Şeyh Halil Heras s. 65)

İkincisi:

Bu konuda kurtuluş, Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’in sahabesine tabi olmak ve diğer heva ve bid’at ehlinden uzaklaşmaktır.

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak, bunların içinden bir fırka hariç diğerleri cehenneme girecektir."

Ashab sormuş: "Ya Resulallah, o kurtulan fırka hangi fırka olacaktır?"

Şöyle cevap vermiş: "Benim ve ashabımın olduğu yol üzere olanlardır." (Tirmizi 2641, Abdullah b. Amr rivayeti, İbn Arabi Ehkam el Kur’an 3/432 hasen dedi, İraki Tahric el İhya 3/284, Elbani

Kurtuluş istersen Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’in ashabının yolunu takip et, şüphesiz selefin takip ettiği yol da budur. Onlar; tevil, tahrif/değiştirme, benzetme ve şekillendirme yapmaksızın tüm isim ve sıfatlara iman ederler.

“Tüm sıfatlar insanların anlamaları için takribi bir ifadedir.”, “Onların bilgisi ise O’nu kuşatamaz.” sözlerinize gelince; şayet amacınız “Bu sıfatların mahiyetini ve gerçeğini bilmeyiz ve hiçbir şekilde ilmimizle kuşatamayız.” ise bu doğru bir düşüncedir. Zira biz Allah’ın her şeyi görüp işittiğini biliriz; nitekim işitmek sesleri duymaktır, görmek ise varlıkları görmektir. Ancak Allah’ın görme ve işitme sıfatının nasıl gerçekleştiğini bilmeyiz. Şüphesiz Allah tüm sesleri, dilleri ve lehçeleri aynı anda işitir; tüm varlıkları aynı anda tüm

farklılıklarıyla görür ancak bu yüce işitme ve görmenin hakikatini bilemeyiz. Bunu tüm sıfatlar için de diyebiliriz.

Bir yönden sıfatları bir yönüyle bilir diğer yönden bilmeyiz. Varlığı ve anlamı açısından biliriz, fakat mahiyetini ve gerçeğini bilemeyiz. Bu olay sadece Allah'ın isim ve sıfatlarıyla ilgili değildir. Bilakis tüm gaybî konularda da geçerlidir. Örnek olarak cennet nimetleri arasında içki ve bal olduğunu biliyoruz. Fakat kesinlikle biliriz ki cennetteki içki ile bal dünyada bildiğimiz içki ve bala asla benzemez.

Bilge el Vâsitî Rahimehullah şöyle dedi: Allah'ın sıfatları, genel anlamı ve varlığı açısından malumdur. Ancak biçim, şekil ve belirleme açısından idrak edilemez. Mümin bu sıfatları bir yönden görür, diğer yönden göremez. Varlıkları açısından görür ancak şekil ve belirleme açısından göremez. Böylece Allah'ın kendini nitelendirdiği gibi inanır, benzetme ve anlam değiştirme yapmaz. Allah'ın bizden istediği de budur. Allah'ın sıfatlarının hakikatine inanır fakat benzetmeyiz. (El Nasihe fi Sıfat el Rab Celle ve A'lâ s. 41-42)

Şayet amacınız bu sıfatların hakikat olmadığını söylemekse ve bunların hayal etme ve/veya takribi bir anlam sağlama amacıyla söylendiğini kast ediyorsanız bu batıl bir görüş olup filozofların yolundan gitmektir. Zira filozoflar, bunların hayal olup gerçek olmadığını ve insanların bir ilaha inanmaları için bu şekilde ifade edildiğini iddia ederler.

El Seferini Rahimehullah şöyle dedi: Yoldan sapanlar üç guruptur; Hayal edenler, tevil edenler ve cahil olanlar.

Birincisi: Hayal edenler

Bu yöntem filozofların ve onları takip eden tasavvuf ehli ve kelamcılarının yöntemidir. Bu grup şöyle iddia eder: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in zikrettiği tüm iman ve ahiretle ilgili konular gerçeği hayal etme yöntemi olup insanların faydalanması için yapılmıştır. Bu bilgiler hakkı izah etme veya hidayet etme için değildir. Şüphesiz bu düşünce küfürdür.

İkincisi: Tevil edenler

Şöyle derler: Sıfatlarla ilgili zikredilen naslar Rasulullah insanların batıl bir şeye inanmalarını istememiştir. Birtakım anlamlar kast edilmiş fakat bu anlamlar izah edilmemiştir. İnsanlardan kendi akıllarıyla hakkı bulmaları ve nasları anlamaya çaba sarf etmeleri istenmiştir. Burada amaç insanları imtihana tabi tutmak ve onları yükümlü kılmaktır. Ayrıca anlamları bulmak için akıl ve zihinlerini yormaktır. Böylece hakkı batıldan ayırırlar. Bu görüş; Kelamcılar, Cehmiyye, Mu'tezile ve onları takip edenlerin görüşüdür.

Şüphesiz bu ifadelerde saptırma olup Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şefkatli ve yumuşak huylu olması düşüncesine aykırıdır. Bu grup Ehli Sünnete yardım ettiklerini gösterirler ancak gerçek şu ki İslam'a destek olmadıkları gibi filozoflara karşı da başarılı olmadılar. Bilakis inkarcılığa kapı açıp fesat ehli olan Bâtınî ve Karâmita gruplarının Kur'an'ı ve sünneti inkâr etmesine yol açmıştır.

Üçüncüsü: Cahil olanlar, şöyle iddia ederler: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, üzerine indirilen sıfat içeren ayetlerin anlamını bilmediği gibi Cebrail de bilmez. Önceki Müslümanlar da bilmez. Aynı şekilde sıfat hadisleri de kimse bilmez. Rasulullah anlamını bilmediği şeylerle konuşmuştur. Bu, birçok sünnete ve selefe tabi olanların görüşüdür. Sıfat ayet ve hadislerine karşı şöyle derler: Bunun anlamını sadece Allah bilir. Delil olarak şu ayeti öne sürerler: "Tevilini ancak Allah bilir." Tefsir ederken bu ayet zahirine göre değerlendirilir: Bunun bir anlamı vardır fakat anlamını sadece Allah bilir. (Levami el Envar el Behiy 1/116)

En iyisini Allah bilir.